

УДК 004.4

Опанасець Петро, ст. магістратури факультету кібернетики; науковий керівник – **д.ф-м.н., професор, Джузь Й. В.** (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОЗБУДОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

***Анотація.** У статті досліджено основні чинники впровадження інновацій при розбудові сучасного освітнього простору в регіоні. Визначено основні напрями інноваційних процесів у системі освіти на сучасному етапі та завдання підготовки педагогічних працівників до інноваційної діяльності.*

***Ключові слова:** інновація, інноваційна діяльність, освітній простір, інтерактивні комунікаційні технології, педагогічні працівники.*

***Аннотация.** В статье исследованы основные факторы внедрения инноваций при развитии современного образовательного пространства в регионе. Определены основные направления инновационных процессов в системе образования на современном этапе и задача подготовки педагогов к инновационной деятельности.*

***Ключевые слова:** инновация, инновационная деятельность, образовательное пространство, интерактивные коммуникационные технологии, педагогические работники.*

***Annotation.** The article reviews the main factors and the need to introduce innovation as an important part for development of modern educational environment in the region. The main directions of innovative processes in the education system at the current stage, the problem training pedagogical staff to innovative activity are determined.*

***Keywords:** innovation, educational space, interactive communication technology, pedagogical staff.*

На початку III тисячоліття в Україні почала змінюватися державна освітня політика та розпочалося становлення нових парадигм освіти, орієнтованих на входження нашої країни у світовий освітній простір, поглиблюються тенденції диференціації освіти.

Міжнародне співробітництво сприяє розширенню можливостей громадян України щодо отримання якісної освіти та ефективного використання свого фахового потенціалу. З огляду на це, вітчизняна система освіти потребує модернізації. XXI століття – час переходу до високотехнологічного

інформаційного суспільства, в якому якість людського потенціалу, рівень освіченості й культури населення набувають вирішального значення [1; 2].

Інноваційна діяльність стає нині основним напрямом реалізації сучасних реформ в освіті і одним із суттєвих напрямів переходу до моделі інноваційного розвитку України в цілому. Це визначає ключові пріоритети роботи загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, оскільки перед ними стоїть завдання підготувати нове покоління людей, зорієнтованих на цінності сучасного інформаційного суспільства. Водночас, успіх реформ вирішальною мірою залежить від того, наскільки вдасться задіяти творчий потенціал педагогів, які зараз працюють у системі освіти. Відтак освіта має свідомо визначити для себе як пріоритетну мету формування ефективної системи ініціювання, організації та координування інноваційної освітньої діяльності в масштабах всієї країни і кожного регіону, зокрема, розробити та реалізувати програму дій для досягнення цієї мети.

Дослідження інноваційних процесів в освіті ведуться з кінця 50-х років ХХ сторіччя. Однак, у вітчизняній практиці термін «інновація в освіті» почав використовуватися лише у середині 80-х років ХХ століття у зв'язку з процесами перебудови радянської освітньої системи. Проблеми інноваційної діяльності в освітній сфері розкриті в багатьох дослідженнях, серед яких слід виділити наукові праці, присвячені інноваційним стратегіям українських реформ А. Гальчинського, В. Гейця, А. Кінаха, В. Семиноженка, управління інноваційною діяльністю в закладах освіти – В. Бондара, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, В. Маслової, В. Пікельної, М. Поташника, Л. Даниленка та інноваційними процесами в освіті – Л. Ващенко, В. Мадзігона, В. Олійника, І. Прокопенка, О. Савченка, О. Козлової, Н. Артикуци, М. Бургіна, В. Журавльова, Н. Юсуфбекової, А. Ніколса, Г. Герасимової, Л. Ілюхиної, І. Бежа, Л. Даниленко, І. Дичківської, М. Кларіної, О. Пехоти, О. Попової, Л. Подимової, В.Химинець, А. Пригожина, А. Хуторського та ін.

Але, незважаючи на велику кількість досліджень з цього напрямку, нині відсутні єдині підходи до класифікації інновацій, які орієнтовані на освітні цілі, що мають певні специфічні особливості та властивості [2; 3; 4].

Метою нашої статті є дослідження ролі інформаційно-комп'ютерних технологій в розбудові вітчизняного інноваційного освітнього простору.

Відповідно до визначеної мети в статті реалізуються такі завдання:

- дослідження основних чинників впровадження інновацій при розбудові сучасного освітнього простору в регіоні;
- визначення основних напрямів інноваційних процесів у системі вітчизняної освіти на сучасному етапі розвитку України;
- формування основних завдань підготовки педагогічних працівників вищих навчальних закладів до інноваційної діяльності.

Стрімкий розвиток інноваційних процесів стає причиною масштабних освітніх реформ, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. Розвиток інноваційних процесів в освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; необхідністю підвищення рівня активності й відповідальності педагога за власну професійну діяльність, спрямовану на формування творчої особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває інноваційна освітня діяльність. З одного боку, система освіти є виробником інновацій шляхом відповідної підготовки фахівців, з іншого – сама стає споживачем інноваційних технологій.

Глобалізація, трансформаційні процеси та неперервні інформаційні зміни обумовлюють включення людини в дуже складну систему суспільних взаємовідносин, вимагають від неї здатності до нестандартних і швидких рішень. Саме тому основна увага у педагогічних колективах навчальних закладів має приділятися питанням подолання існуючих стереотипів педагогічної праці та процесу мислення в учасників педагогічного процесу. Тільки інноваційна за своєю сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними інноваційними законами глобалізації, є всебічно розвиненою, самостійною, самодостатньою особистістю, яка керується в житті власними знаннями і переконаннями. Саме тому сучасна освіта, окрім надання знань, має прищепити молодій людині здатність самостійно засвоювати знання, оволодівати потрібною інформацією та творчо осмислювати її [3; 5].

До основних напрямів інноваційних процесів у системі освіти на сучасному етапі її розвитку слід віднести:

1. Модернізацію типів та структури навчальних закладів (приватні, державні, комунальні; авторські школи тощо).

2. Оновлення змісту навчання і виховання:

– розроблення нових державних стандартів освіти;

– впровадження концепції виховання дітей та молоді на підставі модернізованої національної системи освіти;

– здійснення профілізації та індивідуалізація освітнього процесу.

3. Розроблення та апробацію новітніх педагогічних технологій; розвивального, модульно-розвивального, особистісно-зорієнтованого, диференційованого навчання; використання методів проектування і моделювання; комп'ютерні технології навчання тощо.

4. Зміну форм і методів навчання:

– впровадження діалогових форм спілкування суб'єктів педагогічної діяльності;

– проведення лекційних та семінарських занять;

– запровадження індикаторів та рейтингових систем оцінювання знань.

5. Виділення оновлених технологій моделювання та проектування, які реалізуються через навчальні модулі.

6. Модернізацію форм і методів управління навчальними закладами:

– підвищення значимості менеджерської функції управління;

– побудову нових моделей управління;

– оновлення форм управління [6; 7].

Оскільки джерелом новітнього розвитку освіти є інноваційні підходи, рішення та технології, то інновації мають стати невід’ємною частиною освітньої практики, оскільки саме за допомогою інновацій освіта робить поступальний крок вперед. Інновації допомагають вирішити конкретні завдання, що дозволяє суттєво змінити наявний стан економічного і культурного буття. Сучасне суспільство розвивається та вдосконалюється через постійну появу та пошук інновацій, їх неперервне та ефективне впровадження та вплив на всі сторони життя [2; 4].

Для підготовки педагога здатного впроваджувати інновації важлива роль відводиться вищим навчальним закладам, до яких належать заклади післядипломної педагогічної освіти. Серед основних завдань підготовки педагогічних працівників до інноваційної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти слід віднести:

– допомогу кожному педагогічному працівнику в розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості, які визначають загальний підхід до реалізації актуальних проблем сучасного вітчизняного навчального закладу;

– надання педагогічному працівнику можливості усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі;

– розкриття перед педагогічним працівником способів побудови конкретних концепцій роботи навчального закладу з врахуванням своєрідності умов його діяльності;

– пошук разом із педагогічним працівником способів реалізації концептуальних схем у досвіді діяльності, особливо в організації дослідно-експериментальної роботи;

– орієнтацію педагогічного працівника на осмислення ним результатів педагогічних нововведень, сприяння виробленню критеріїв їх оцінки та самооцінки.

В умовах модернізації національної системи освіти проблема якості підвищення кваліфікації працівників освіти, розроблення її сучасного змісту є особливо актуальною. Вона зумовлена потребою зростання рівня професійної культури педагогічних працівників як високоосвічених, компетентних особистостей, здатних до роботи в умовах конкуренції, підприємництва і ринкових відносин.

Розроблення та реалізація моделі підготовки педагогічного працівника до інноваційної діяльності в системі неперервної післядипломної освіти на регіональному рівні дозволить удосконалити сам процес підготовки, зробивши його впорядкованим та структурованим, забезпечить підвищення професійної компетентності педагогічних працівників, переведення педагогічного процесу в режим постійного розвитку.

В контексті зазначеного слід усвідомлювати, що вдосконалення педагогічного процесу сьогодні здійснюється з урахуванням наступних глобальних освітніх тенденцій:

- масового характеру освіти та її неперервності;
- значущості освіти для індивіда і суспільства;
- демократизації всіх освітянських структур;
- адаптації освітнього процесу до запитів і потреб особистості, орієнтації навчання на інновації, особистість, забезпечення можливостей її саморозвитку та саморозкриття, загальні та фахові компетенції;
- людино-центристського спрямування освіти та гуманістичної спрямованості інноваційних процесів;
- підпорядкування організаційних, структурних та змістових нововведень у навчально-виховний процес принципу «освіта впродовж всього життя»;
- перетворення освіти на пріоритетну галузь фінансування [5; 6; 7].

Інноваційна діяльність передбачає вищий ступінь педагогічної творчості, педагогічне винахідництво нового в педагогічній практиці, що спрямоване на формування творчої особистості, враховує соціально-економічні та політичні зміни в суспільстві. Усе це потребує підготовки педагогічного працівника інноваційної орієнтації, тобто особистості, яка здатна була б брати на себе відповідальність, вчасно враховувати ситуацію соціальних змін і є найбільш перспективним соціальним типом педагога.

Як дослідник, такий педагогічний працівник має бути спрямований на науково-обґрунтовану організацію педагогічного процесу з прогностичним спрямуванням, мати адекватні ціннісні орієнтації, гнучке професійне мислення, розвинену професійну самосвідомість, готовність до сприйняття нової інформації, високий рівень самоактуалізації, володіти мистецтвом рефлексії. Крім цього, важливим для нього має бути вміння володіти інформаційно-комунікаційними технологіями.

Під інформаційно-комунікаційними технологіями навчання (ІКТ) слід розуміти сукупність методів і технічних засобів реалізації інформаційних технологій на основі комп'ютерних мереж і засобів забезпечення ефективного процесу навчання. Інформаційні технології – це сукупність інформаційних процесів з використання засобів обчислювальної техніки, що забезпечують швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації. Комунікаційні технології дозволяють підвищити роль комп'ютерних мереж у забезпеченні реалізації інформаційних процесів [4; 5].

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що інноваційна діяльність є основою оновлення вищих та загальноосвітніх навчальних закладів, чинником розвитку вітчизняної освітньої системи. Вона повинна спрямовуватися на оволодіння новими пріоритетними напрямками, функціями, орієнтирами, технологіями та ін. щодо забезпечення якості, доступності й ефективності освіти.

Першочерговим завданням інноваційного оновлення вітчизняної освіти постає зміна способу мислення педагогів, перебудова їхніх професійних установок та відмова від застарілих стереотипів, що є підґрунтям до оволодіння способами інноваційної діяльності в освіті. Тому, підготовка конкурентоспроможних фахівців на сучасному етапі вимагає розроблення та впровадження інноваційної моделі управління вищими навчальними закладами, що дозволить інтенсивно впроваджувати інновації та оновлювати навчальний процес у відповідності до соціально-економічних та технологічних змін.

1. Борщук Є. М. Концепція стійкого розвитку у контексті цивілізаційного розвитку / Є. М. Борщук // Наук. вісник : збірник науково-технічних праць НЛТУУ. – Львів, 2006. – Вип. 16.3. – С. 213–220. **2.** Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – К. : 2009. – 360 с. **3.** Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія / Л. І. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с. **4.** Каталог учасників VI Міжнародного форуму «Інноватика в сучасній освіті» <http://uk.wikipedia.org/> **5.** Олійник В. В. Наукові основи управління підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти : монографія / В. В. Олійник. – К. : Міленіум, 2003. – 597 с. **6.** Луговий В. І. Запровадження компетентнісного підходу у вищій освіті – вимога часу / В. І. Луговий // Сучасні навчальні заклади. – 2010. – 2010. – С. 14. **7.** Романенко М. І. Випереджуюча освіта для сталого розвитку як механізм модернізації вітчизняної освіти / М. І. Романенко // Сучасні навчальні заклади – 2010. – 2010. – С. 15.